

Eindrapportage
Conform artikel 3.2 contract

Activiteitstitel: Het onderzoeken en vastleggen van Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse volksmuziek op grammofoonplaten. De periode van het vastleggen van genoemde muziek loopt van 1930 tot de tweede helft van de jaren vijftig.

Het betreft de tweede fase van de activiteit: het overzetten van 78 toerenplaten op moderne geluidsdragers (CD). Er zullen drie identieke series worden uitgegeven. 1 voor het Nederlands Audiovisueel Archief in Hilversum, één voor de Biblioteca Publika op Curaçao en één bij de Biblioteca Nacional op Aruba.

Contractnummer: 96-01

Contractant: T. de Wolf

Leiding van de uitvoering bij: T. de Wolf

Tim de Wolf
Dalweg 58
3762 AL Soest
☎ 035 - 6026761
e-mail: tdewolf@casema.net

Soest, augustus 2000

De werkzaamheden

Per 1 mei 1999 is officieel gestart met de uitvoering van de activiteit, het overzetten van lokaal opgenomen 78 toerenplaten met Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse volksmuziek op moderne geluidsdragers (CD). Op dat moment was echter de eerste fase van het project - het vervaardigen van een discografie - nog niet geheel afgerond. Weliswaar was het manuscript klaar, maar daarmee lag het boek niet in de winkel. Hierdoor werden de activiteiten in de tweede fase van het project doorweven met de afronding van de eerste fase. Zodoende stonden drie hoofdactiviteiten gepland:

- Publicatie van het manuscript van de discografie.
- Voorbereiding van de transcriptie van lokaal opgenomen 78 toerenplaten met Arubaanse en Antilliaanse muziek naar CD.
- Transcriptie en verdere afwerking.

Publicatie van het manuscript van de discografie

In januari 1999 is contact gezocht met uitgeverij Walburg Pers. Gezien hun fonds met 'Antilliana' werd verondersteld dat zij belangstelling zouden kunnen hebben voor publicatie van de discografie. De uitgeverij toonde zich onmiddellijk geïnteresseerd, maar verwachtte een exploitatietekort. Het Prins Claus Fonds bleek bereid dit tekort aan te vullen en zo kon in juni 1999 overeenstemming worden bereikt met Walburg Pers omtrent de uitgave van de discografie.

Het 'drukbaar' maken van de discografie heeft veel tijd gekost. Gezien het feit dat het werk in het Engels is geschreven verdiende het aanbeveling een 'native speaker' een blik op de tekst te laten werpen. Daarna diende diverse registers te worden samengesteld alsmede exacte overzichten van de gebruikte bronnen. Vervolgens moesten, in samenwerking met de uitgeverij Walburg Pers, de nodige correctierondes worden uitgevoerd in de drukproeven. Vooral het discografisch deel bleek gevoelig voor onopvallende, maar in gebruik hinderlijke, fouten. Het typografisch karakter en de feitenstroom brengen dit met zich mee. Medio november zijn de werkzaamheden aan de discografie definitief afgerond en begin december is de *Discography of music from the Netherlands Antilles & Aruba, including a history of the local recording studios* in een oplage van 1500 stuks verschenen.

Het besluit om voor de publicatie met Walburg Pers in zee te gaan is verstandig geweest. In prettige samenwerking kon met vakmensen worden gewerkt aan de definitieve uitvoering van het boek, terwijl verspreiding via de distributiekanaalen van de uitgeverij kon geschieden. Walburg Pers heeft tevens zorg gedragen voor het rondzenden van persberichten aan hun eigen relaties en die van de contractant. Het boek is in de media goed ontvangen. In de bijlage zijn kopieën opgenomen van artikelen in enkele kranten en tijdschriften, die aandacht aan het boek hebben besteed. In radio-uitzendingen van Radio Nederland Wereldomroep en de Concertzender is het verschijnen van de discografie uitgebreid aan de orde geweest.

Vorbereiding van de transcriptie van lokaal opgenomen 78 toerenplaten met Arubaanse en Antilliaanse muziek naar CD

Al tijdens de eerste fase is een oriëntatie verricht op de wijze waarop de transcriptie van de 78 toerenplaten naar CD het beste zou kunnen plaatsvinden. Dit was gewenst omdat met het maken van keuzes betreffende de opbouw van de mobiele installatie rekening moest worden gehouden met de uiteindelijke verwerking van het opgenomen materiaal. De mobiele installatie is gedurende de eerste fase van het project benut om op Aruba en Curaçao kopieën te kunnen maken van platen ontbrekend in de eigen collectie en exemplaren in betere toestand verkerend dan die in de verzameling (of tot dan toe aangetroffen).

Bepaalde keuzes betreffende de installatie waren dus al in een eerder stadium gemaakt. De uitkomst hiervan is in de Eindrapportage van de eerste fase in bijlage 1 vermeld. Enig speurwerk vereiste nog het vinden van goede software voor geluidsbewerking. De zeer specifieke eisen die bij deze transcriptie aan de orde waren noopte hiertoe. Allereerst, een vrij simpele eis, diende een stereo signaal mono geschakeld te kunnen worden. Ten tweede moest 'real time' kunnen worden gewerkt. Een kleine 700 platen zouden worden overgezet en hierbij moest ook nog kunnen worden geëxperimenteerd met diverse instellingen. Bij een dergelijke omvang leidt het gebruik van een systeem niet 'real-time' kan worden gewerkt tot indirecte 'monitoring', tijdverlies en irritatie.¹ Ten derde moest de mogelijkheid van digitale filtering aanwezig zijn, dit als gevolg van het ontikken, het automatisch wegnemen van de tikken op de plaat. Goede ontikkers werken digitaal. Deze bewerking van het signaal moet voor de filtering plaatsvinden omdat juist frequenties in het hoog, die na filtering soms ten dele zijn verdwenen, door de ontikker worden benut om een tik te detecteren. Zou nu niet digitaal kunnen worden gefilterd dan had na ontikking conversie van het digitale signaal naar analoog moeten plaatsvinden terwijl na filtering het signaal weer van analoog in een digitale informatiestroom zou moeten worden omgevormd voor opslag op CD. Deze omweg is weinig elegant en gaat ten koste van de geluidskwaliteit. Gelukkig hebben de ontwikkelingen de laatste jaren niet stil gestaan en konden alle eisen worden ingewilligd door gebruik van het programma *C-console* in combinatie met een *Yamaha DS2416* geluidsk kaart en *Sound Forge* software voor de montage en het branden van de CD's.

Na een periode waarin met het systeem de nodige ervaring is opgedaan kon van start worden gegaan met het eigenlijke werk. Wat betreft de auteursrechten is vermeldenswaard dat voor de transcriptie met Buma/Stemra een uitzonderlijke regeling is getroffen. Officieel had de afdracht tot een, met het oog op de oplage, onevenredig hoog bedrag geleid. Dit werd gelukkig onderkend, tezamen met het culturele- en niet-commerciële belang van de productie, zodat onder enige restricties vrijstelling is verleend.

Transcriptie en verdere afwerking

In december 1999 is begonnen met de transcriptie van de Arubaanse en Curaçaose 78 toerenplaten naar CD. Dit overzetten is tot volle tevredenheid verlopen. Er hebben zich geen belangrijke storingsen voorgedaan in de apparatuur. Een zorgvuldige werkwijze vraagt echter de nodige tijd. Om die reden is de streefdatum voor afronding van het project weliswaar overschreden, maar het zou jammer zijn geweest alle voorbereidingen van de transcriptie² teniet te doen door overhaaste beëindiging. Bij het Prins Claus Fonds stuitte de vertraging gelukkig niet op bezwaren.

Het overzetten van de oude platen op CD is geen eenvoudig werk. In eerdere rapportages en het onderzoeksvoorstel is hier al meerdere male aandacht aan besteed. Per plaat dient de juiste afrondingsstraal van de naald te worden gekozen.³ In dit stadium is, indien er meerdere exemplaren voorhanden waren, de keus gemaakt met welk exemplaar het beste eindresultaat kan worden behaald. Soms is een vergelijking gemaakt tussen ter plaatse op DAT (Digital Audio Tape) opgenomen platen uit vreemde collecties. In het eindrapport betreffende de eerste fase van het project is al verhaald dat veelal meerdere exemplaren van één plaat zijn opgenomen om

---

¹ Tijdens de oriënterende fase bleken veel programma's ongeveer drie keer de speelduur van een bepaald fragment nodig te hebben om dit te bewerken. De computer staat dan bijna 10 minuten te rekenen op één plaat, een stuk muziek van 3 minuten.

² Omschreven in bijlage 2 van de Eindrapportage van de eerste fase en het bij de CD's gevoegde boekwerk (hier als bijlage opgenomen).

³ De naald raakt de groefwand op twee punten. Door de afrondingsstraal van de punt te variëren kan worden bepaald op welke hoogte in de groef het aftasten gebeurt. Helemaal onder in de groef is niet goed, daar is alleen ruis te vinden. Helemaal bovenin is ook niet goed want dan worden de krassen op de oppervlakte van de plaat, die de groef meestal in het bovenste deel van de wand kruisen, hoorbaar.

uiteindelijk over het (signaal van het) beste exemplaar te kunnen beschikken. De keus is ten volle uitgebuit, telkens is zorgvuldig het beste basismateriaal geselecteerd.⁴ Vervolgens moet de filtering worden ingesteld. Deze is noodzakelijk om de ruis zoveel mogelijk op de achtergrond te dringen. Hierbij moet er voor worden gewaakt dat niet teveel van het signaal wordt weggenomen.

De meeste ruis bevindt zich rondom de 7500 Hz. In dit gebied zitten echter ook de boventonen van de instrumenten en deze dienen te worden gespaard omdat anders de klankkleur wordt aangetast. Vooral ook gezien het archiverend / documenterend karakter van de productie moet filteren bescheiden gebeuren en moet soms wat meer ruis worden geprefereerd boven het wegvallen van toongebieden. Juist voor de studie van de muziek kan het volgen en herkennen van bepaalde instrumenten van belang zijn en is een zo authentiek mogelijk geluid dus belangrijk. Het zoeken van het optimum in filtering vraagt enige tijd. Hierbij is niet alleen het punt waarop verzwakking van de tonen wordt aangebracht van belang maar ook de steilheid waarmee wordt gefilterd. Er kunnen diverse wijzen van filtering worden toegepast; bijvoorbeeld een 'dip' of 'flank' filtering, of een combinatie van beide. Dit alles is afhankelijk van opname, persmateriaal en beschadigingen op de plaat en dient per plaatkant te worden ingesteld. Na het bepalen van de filtering wordt de mate waarmee tikken uit de opname worden verwijderd geregeld. Ook hier is voorzichtigheid geboden. Een volledig toepassen van de 'onttikker' leidt tot aantasting van het oorspronkelijk geluid. Vervolgens moet in vrijwel alle gevallen de plaat worden gecentreerd. Dit omdat het middengat zelden werkelijk in het midden zit.

Nadat dit alles optimaal is ingesteld kan de plaat worden opgenomen, in het onderhavig geval op een harddisk en opgeslagen als 'wav' file. Tijdens de transcriptie komen soms fouten aan het licht. De plaat kan overslaan, blijven hangen of op bepaalde plaatsen beschadigingen blijken te hebben. Achteraf zal dit dan moeten worden opgelost, in een enkel geval moet de transcriptie worden gestaakt en een ander exemplaar worden gekozen.

Staat de plaat op de harddisk dan volgen de laatste bewerkingen. Zeer harde tikken, die niet door de 'onttikker' zijn verwijderd, moeten er handmatig uit worden geknipt. Soms moeten bovenvermelde 'hangers' of het 'overslaan' worden gecorrigeerd door middel van montage. Zo zijn bij een beperkt aantal platen zelfs verschillende delen van meerdere exemplaren samengevoegd, dit als bijvoorbeeld een aantal noten door beschadiging waren 'verdwenen' terwijl de plaat verder in goede staat was. In die gevallen is het benodigde deel van een minder exemplaar tussengevoegd. Dit is altijd, dankzij de toegepaste digitale montage, onhoorbaar. De 'finishing touch' bestaat uit het in- en uitfaden van de achtergrondruis. Met de aldus tot stand gekomen 'wav' files is uiteindelijk een CD samengesteld. Hierbij worden de PQ codes (start en eindtijd en tijdsduur per track), track indeling en diverse coderingen aangebracht zodat de 'wav' files als CD-tracks worden opgeslagen en de CD's 'compatible' zijn met alle CD spelers. Gezien de speelduur van 74 minuten kunnen 20 tot 25 78 toerenplaten op één CDr worden gebrand.

Als geluidsdrager is gekozen voor de beste kwaliteit CDr, in dit geval de HHB-gold. Deze CDr's zullen naar verwachting minstens 50 á 100 jaar goed blijven. Ze zijn voorzien van een extra beschermlaag om beschadiging te voorkomen.

Het branden van CD's kan op verhoogde snelheid, 8x is momenteel het maximum. Hierdoor kan tijd worden gewonnen. Het nadeel van branden op hoge snelheid is dat de opslag van het digitale signaal, de 'nulletjes en eentjes', niet altijd correct plaatsvindt. Dit is niet erg, bij het afspelen wordt het signaal voortdurend gecontroleerd en indien nodig gecorrigeerd. Ook bij de beste handels CD's zullen, al zijn ze nieuw en brandschoon, bij het afspelen de nodige correcties

---

⁴ In de Eindrapportage van de eerste fase is verhaald hoe, op Aruba en Curaçao, naast een digitale kopie ook analoge back-up is gemaakt. Dit is geen overbodige luxe gebleken. Er zijn geen problemen ontstaan met de digitale opnames maar in één geval bleek de DAT-recorder niet te zijn gestart, de analoge recorder echter wel. Daar het hier juist een zeldzame opname betrof (die niet in eigen collectie of eigen land kon worden teruggevonden) kon nu dankbaar van de back-up registratie gebruik worden gemaakt.

moeten plaatsvinden. Dit gaat tot op zekere hoogte ongemerkt. Echter, moeten er veel fouten worden hersteld dan wordt het signaal hoorbaar aangetast. Het blijft meestal wel draaibaar maar het geluid gaat 'rafelig' klinken. Worden nu door het branden op hoge snelheid al fouten geïntroduceerd dan vraagt dit nog eens extra correctie bij het afspelen. Daarom is bij het branden van de serie CD's voor een veilige snelheid gekozen. Eén 'master' serie voor eigen archief is op 1x de snelheid gebrand, de drie in het project geplande series (één voor de openbare bibliotheek op Curaçao, één voor deze instantie op Aruba en één voor het Nederlands Audiovisueel Archief) op 2x de snelheid.

Vervolgens zijn van de platen als 'wav' files 'back-ups' vervaardigd op 1x de snelheid. Op deze 'back ups' zijn de files puur als informatie opgeslagen, bewerking en codering om ze op een CD speler af te spelen ontbreken. Deze opslag vindt veel preciezer plaats, in feite foutloos. Als informatie-file kunnen ze zonder verlies van kwaliteit ingelezen worden en via de harddisk worden afgespeeld of vermenigvuldigd. Dit is van belang bij eventueel verlies van de 'master' of het samenstellen van een nieuwe compilatie. Als medium voor de back-up is een ander merk CDr gebruikt. Mocht één van beide gebruikte merken (die voor 'master' of 'back up') voortijdig en onverwachts verouderingsverschijnselen te zien geven dan rest in ieder geval nog iets.

In principe zijn de platen per merk op volgorde van matrijsnummer vastgelegd. Per opname is op een transcriptiebon de toegepaste filtering genoteerd, zodat later altijd weer kan terug worden gevonden welke bewerking de plaat heeft ondergaan.

Op deze wijze zijn bijna 700 (692) plaatkanten behandeld. De serie bestaat in totaal uit 30 CD's. Met het branden van de laatste CD was het project echter niet voltooid. Een serie CD's zonder deugdelijk ontsluiting heeft weinig waarde. Daarom is een uitgebreid register vervaardigd dat, met andere informatie, bij de serie wordt geleverd. Er kan gezocht worden op uitvoerenden, titel, label en matrijsnummer, componist en op CD en tracknummer. Via de discografie kan zeer gedetailleerd worden gezocht, bijvoorbeeld op personen die meespelen op een plaat. Naast de registers wordt een handleiding bij de CD-serie geleverd waarin achtergrondinformatie is gegeven hoe de serie tot stand is gekomen, tips worden verstrekt voor optimaal luistergenot en hoe het register te benutten. Ook worden enige wetenswaardigheden over de technische kanten van de zaak uit de doeken gedaan. De handleiding is bij dit verslag gevoegd als bijlage. De serie heeft als titel 'Disconan Bieuw' gekregen, hetgeen 'oude platen' betekent in het Papiaments.

Ten dele konden de transcriptie werkzaamheden worden gecombineerd met activiteiten die weliswaar niet in het kader van het project stonden maar wel van belang waren in het kader van de doelstelling; het ontsluiten en onder de aandacht brengen van de oude Antilliaanse en Arubaanse opnames. Zo is medewerking verleend aan de onlangs verschenen CD-rom die in het kader van 'Curaçao 500' in opdracht van het Koninklijk Instituut voor de Tropen geproduceerd door Ieteke Witteveen. Hiertoe zijn 50 grammofoonplaten op CD gezet waaruit door de samenstellers een selectie is gemaakt. Materiaal uit het project is verder benut in een op het Caribisch gebied gerichte kerstuitzending - omlijst met 'oud plaatwerk' - door Radio-Nederland Wereldomroep. Op de Concertzender is een uitzending gewijd aan het project en contractant is gevraagd, liefst regelmatig, medewerking te leveren aan meer van dergelijke uitzendingen.

Follow-up en afronding

Het project krijgt in de media goed de aandacht. Het onderwerp is populair en men schrijft er graag over (zie bijlage). Bovendien leent de muziek zich voor radioprogramma's. Deze belangstelling komt niet van zelf. Uiteraard moeten de media van het bestaan van diverse activiteiten op de hoogte worden gesteld. Nu de transcriptie is voltooid zal aan dit laatste, het 'wereldkundig maken', aandacht moeten worden geschonken.

Begin juni 1999 is het Prins Claus Fonds een lijst gezonden met adressen van personen en instellingen van wie of welke verwacht mag worden dat zijn de voltooiing van de transcriptie in hun specifieke media zullen willen belichten. In augustus 1999 is een uitgebreid overzicht vervaardigd van ideeën voor festiviteiten rondom de introductie van de discografie. Dit geschrift is het Prins Claus Fonds toen ter hand gesteld en heeft geleid tot een aantal aanvullende suggesties. Aanvankelijk was het plan de introductie in december 1999 te laten plaatsvinden. December is echter een maand die al zondanig gevuld is met bijeenkomsten dat het nauwelijks mogelijk is om aan alle uitnodigingen gehoor te geven. De kans is dan groot dat vele genodigden niet verschijnen en dat zou jammer zijn. Anderzijds wilde Walburg Pers graag in december de discografie uitbrengen om nog te kunnen profiteren van de verkooppiek voor de feestdagen. De werkelijke introductie en de 'doop' zouden dus in ieder geval niet gelijktijdig plaatsvinden. Zo rijpte al snel het plan de 'introductie' van de discografie te combineren met de afronding van het project als totaal.

In Nederland kan de overdracht van de serie CD's aan het Nederlands Audiovisueel Archief aangegrepen worden als feestelijke afronding. Hierover is gesproken met Jan Vriezen, hoofd fonothek. Het NAA is - als ons nationaal beeld- en geluidsarchief - een nog jonge organisatie. Ook Vriezen zag het belang van een feestelijke introductie van de serie in hun catalogus, niet in de laatste plaats met het oog op verdere profilering van het NAA.

Aanvankelijk was het plan om begin juli, onmiddellijk na het voltooiën van de CD-serie en de registers, te vertrekken naar Aruba en Curaçao om daar de serie 'Disconan Bieuw' temidden van een receptie te overhandigen aan de Biblioteca Publika en de Biblioteca Nacional Aruba (de openbare bibliotheek van Curaçao en die van Aruba). Op 5 juli vond op Aruba de viering plaats van de tachtigste verjaardag van Juan 'Padú' Lampe, een plaatselijk bekend pianist die in de jaren vijftig een opnamestudio had. Zijn studio is in de discografie uitvoerig beschreven. Het combineren van de introductie met deze festiviteiten had echter enkele belangrijke nadelen. Ten eerste zou, als gevolg van de vakantieperiode, de kans groot zijn dat de boodschap van de reis, het onder de aandacht brengen van het voltooiën van het project en de beschikbaarheid van het materiaal, aan velen voorbij zou gaan. Immers vertrekken vanuit de Antillen/Aruba in de vakantietijd veel mensen richting Nederland voor familiebezoek. De ter plaatse aanwezige vakantiegangers vormen een minder belangrijke doelgroep. Ten tweede was de voorbereidingstijd erg kort. Dit zou zijn tol gaan eisen bij het organiseren van de introductie. De tijd om de media in te lichten en interviews te plannen was niet voldoende. Ten derde zou het niet ondenkbaar zijn geweest dat juist de festiviteiten rondom 'Padú' de introductie wat zouden hebben overvleugeld. Het plan is nu om november as. te vertrekken. Er resten dan nu ongeveer twee maanden, hetgeen temidden van alle overige werkzaamheden genoeg moet zijn voor goede voorbereiding en coördinatie.

Wat 'follow-up' betreft zal nu veel van de bevolking ter plaatse afhangen. Al in het Eindverslag van de eerste fase is hierover het nodige gezegd. Vrijwel al het lokaal opgenomen materiaal is - goed gedocumenteerd met de discografie - voor de meeste Antillianen en Arubanen onder handbereik gebracht. Er rest nog veel materiaal van na 1960 dat op een vergelijkbare wijze als in het onderwerpelijke project geïnventariseerd en ontsloten zou kunnen worden. Al eerder is gemeld dat het uitzoeken van dit materiaal beter ter plaatse kan geschieden, omdat er veel incidentele producties bij zijn. Hierdoor zal het onderzoek een veel meer fragmentarisch karakter krijgen dan voor de voorliggende periode het geval was. Uiteraard zal gepoogd worden tijdens het verblijf op de eilanden mensen te motiveren voor een dergelijk project.

Een handelseditie, met een bloemlezing uit het materiaal dat op de CD's is vastgelegd, is in voorbereiding. Het genre is in de platenhandel niet vertegenwoordigd maar er blijkt vraag naar te zijn. Het is van belang dat deze handels-CD er ook komt. Verkoop ervan zal natuurlijk bijdragen tot bekendheid van het project. Incidenteel worden artiesten aan materiaal geholpen. Zo zijn er bijvoorbeeld aardige contacten met de Arubaanse zangeres Lidwina Booi. Mogelijk zal met haar in de toekomst een aantal opnames worden gerealiseerd van oude Curaçaose liedjes. Verder

wordt medewerking verleend aan een tv-documentaire, geproduceerd door Marion Hilhorst, over Otrabanda als de muzikale wijk van Willemstad. Door een feestelijke introductie en het uitbrengen van een handels-CD wordt de aanwezigheid van de discografie en het her-ontsloten oude materiaal onder de aandacht van een brede groep mensen gebracht. Dat belangstelling bestaat voor de oude platen blijkt uit de wijze waarop binnen projecten als de CD-rom '500 jaar Curaçao' en de documentaire van Marion Hilhorst, maar ook door diverse zendgemachtigden, gebruik wordt gemaakt van de muziek. Dit zal naar verwachting alleen maar meer worden als de serie CD's officieel is geïntroduceerd en raadpleegbaar is.

Begroting en werkzaamheden

De werkzaamheden zijn voltooid en de kas is leeg. Binnen het budget zijn alle werkzaamheden verricht zonder dat concessies zijn gedaan aan het geplande kwaliteitsniveau. Gezien het eindresultaat is het jammer dat er voor de promotionele activiteiten geen geld meer rest. Het zou een goede zaak zijn indien het project, zowel in Nederland als op Aruba en Curaçao, onder de aandacht van een breder publiek zou kunnen worden gebracht. In dit kader is het van belang dat het verschijnen van de handelseditie, een CD met een bloemlezing uit de serie platen, verwezenlijkt kan worden.

Tenslotte

Terugblikkend op het project ben ik zeer tevreden. Ik heb er met veel plezier aan gewerkt. Het is een unieke ervaring geweest en ik ben het Prins Claus Fonds buitengewoon dankbaar dat het dit alles door financiële ondersteuning mogelijk heeft gemaakt. De uitkomst overtreft mijn verwachtingen, dit geldt voor alle facetten van het project. Tijdens het onderzoek is veel materiaal ontdekt. Ik heb veel mensen kunnen ontmoeten waardoor nieuwe platen, gegevens, anekdotes et cetera boven water zijn gekomen. Dit heeft enorm motiverend gewerkt. De medewerking die ik van velen heb ontvangen was overweldigend en stimulerend. De waardering die bleek tijdens het project - soms in een kort gesprekje op straat, soms uitgesproken in radio-uitzending of krantenbericht of op wat voor wijze dan ook - was werkelijk hartverwarmend. Het belang dat door diverse personen en instanties aan het werk werd gehecht, de hulp en flexibiliteit die hiervan het resultaat waren, dit alles heeft geholpen een aantal zaken boven verwachting uit te kunnen voeren. Natuurlijk geldt deze opmerking het Prins Claus Fonds, maar ook Walburg Pers, Buma/Stemra en diverse media, vooral op de Antillen en Aruba.

Er blijkt veel belangstelling te zijn voor het materiaal. Al voor de voltooiing van de serie CD's zijn platen in andere projecten gebruikt en met enige regelmaat rinkelt de telefoon en is er weer een verzoek of een vraag. Veel extra werk, maar ook het zo gezellige persoonlijk contact met de doelgroep. Al deze prettige contacten en fijne reacties geven mij het vertrouwen dat met de discografie en de serie CD's een bijdrage is geleverd aan de herontdekking van de 'musika criollo' en aan de herwaardering van de sprankelende Antilliaanse en Arubaanse taal en cultuur.

Tim de Wolf.